

Programsensorrappport for bachelorprogrammet i norrøn filologi og masterprogrammet i norrøn filologi

03.12.2019

Rapport fra: Kristel Zilmer, programsensor i norrøn filologi 2016-2019, rapporten gjelder for kalenderåret 2019.

Til: Programstyret for nordiske fag ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Det humanistiske fakultet, UiB.

Kopi til: Instituttleder Anders Fagerjord, studieleder Signe Nilssen, førstekonsulent Guro Sandnes, representanter for fagmiljøet i norrøn filologi.

Bakgrunnen for rapporten

Den foreliggende rapporten baserer seg på møter og diskusjoner med fagmiljøet i norrøn filologi, gjennomgang av reviderte nettversjoner av studieprogrammer (rekrutteringssidene til bachelorprogrammet og masterprogrammet), samt kopi av sensorveiledninger. Ifølge programsensoravtalen var oppdraget for kalenderåret 2019 følgende: «Ytterlegare problemstillinger og oppgåver som vert avtala i dialog mellom programstyre/fag i løpet av sensorperioden». Aktuelle problemstillinger som ble tatt opp av fagmiljøet, gjaldt følgende:

- Forbedring av programpresentasjoner på nettet (inkl. engelske versjoner);
- Rutiner for oppfølging av (nyansatt) personal med undervisningsansvar, særlig i forbindelse med eksamensavvikling og sensur;
- Arbeid med utforming av sensorveiledninger, utvikling av gode praksiser;
- Norrøn filologi som del av et tverrfaglig forsknings- og kunnskapsmiljø ved UiB, samarbeid i rammene av Middelalderklyngen, potensial for videre satsninger;
- Oppsummering av programperioden 2016-2019, forslag til videre arbeid.

Jeg deltok på to møter ved UiB. 17. juni ble det holdt et fellesmøte med fagmiljøet. På dette møtet deltok dessuten førstekonsulent Guro Sandnes og fast ekstern sensor Ingvil Brügger Budal (NLA-Høgskolen, nå ansatt ved Høgskulen på Vestlandet). 21. oktober hadde jeg et møte med Helen Leslie-Jacobsen (ny fagkoordinator for norrøn filologi) og Jens Eike Schnall (medlem i arbeidsgruppe for Middelalderklyngen). Utover det har jeg hatt kontakt med fagkoordinator per e-post og på denne måten fått tilgang til sensorveiledningene.

Denne rapporten gjennomgår de ovennevnte punktene. Avslutningsvis oppsummerer jeg hovedmomenter fra tidligere års rapporter og kommer med forslag til videre arbeid.

I Programpresentasjoner på nettet

Ett av oppdragene i løpet av forrige år (kalenderåret 2018) var å gjennomgå nettpresentasjoner av bachelorprogrammet og masterprogrammet (med studie- og emneplaner). Basert på tilbakemeldingene i programsensorrapporten og fortløpende diskusjoner jobbet fagmiljøet i 2019 videre med å få på plass reviderte presentasjoner av programmene. Målet har vært å sørge for at informasjonen er tydelig og enhetlig på norsk og engelsk, og at presentasjonene i tillegg appellerer til potensielle søkere. Gjennomgangen av de reviderte versjonene (<https://www.uib.no/studier/BAHF-NOFI> og <https://www.uib.no/studier/MAHF-NOFI>) høsten 2019 viser at de er mer oversiktlige enn før, samtidig som de relaterer seg til studenters interesser, ved å beskrive jobbmuligheter og studiehverdagen. Relevansen til utdanningen kommer tydeligere fram. I forbindelse med bachelorprogrammet er det positivt at det forklares hvilke spørsmål studiet tar for seg, og hva en student kan lære seg. I forbindelse med masterprogrammet er det et godt grep at presentasjonen inneholder eksempler på emner (med lenker) som tidligere studenter har skrevet masteroppgave om.

På møtet 17. juni ble jeg orientert om at de norske versjonene av bachelor- og masterprogrammene var ferdig revidert, og at det dessuten var blitt utarbeidet en engelsk versjon av masterprogrammet (<https://www.uib.no/en/studies/MAHF-NOFI>). Derimot viste det seg at det ikke var mulig å legge ut en engelsk versjon av bachelorprogrammet. UiB har fastsatt at dette bare må være på norsk grunnet språkkrav ved opptak av studenter. Dermed finner en kun følgende opplysninger om bachelorprogrammet på engelsk (<https://www.uib.no/en/studies/BAHF-NOFI>): “This programme is taught in Norwegian and you must document Norwegian language proficiency to be considered for admission. The programme description is only available in Norwegian”. Selv om denne praksisen er forståelig ut fra gjeldende krav, får en tilsvarende isolert formulering en uventet virkning på nettsiden. Det kan være at også andre enn potensielle studenter søker opp informasjon om studieprogrammene ved UiB – blant annet internasjonale kolleger og samarbeidspartnere. Det kan heller ikke utelukkes at en utenlandsk søker på et tidlig tidspunkt i eget utdanningsløp (før en behersker norsk på et forventet nivå) ønsker å få innsikt i programmet, for deretter å arbeide målrettet med språktilegnelsen. Norrøn filologi er et fagområde som lenge har hatt en tydelig internasjonal profil og forankring. Slik sett er det uheldig at en ikke har mulighet til å presentere mer utførlig informasjon på engelsk via universitetets nettside. Alternative løsninger bør helst diskuteres. Utover det vil jeg anbefale at fagmiljøet fortsetter arbeidet med å gjøre de enkelte emneplanene på masternivå tilgjengelig på engelsk.

II Oppfølging av undervisningspersonal, oppretting av nye rutiner

På møtet 17. juni der fast ekstern sensor Ingvil Brügger Budal deltok, diskuterte det samlede fagmiljøet noen utfordringer som hadde oppstått i forbindelse med undervisnings- og eksamensarbeid, samt sensur. Ekstern sensor fremmet kritikk basert på tidligere erfaringer med sensur og spesielt med vårens sensurrunde. Det ble kommentert at ikke alle medarbeidere

med undervisnings- og vurderingsansvar så ut til å være tilstrekkelig kjent med generelle prinsipper som gjelder ved gjennomføring av ekstern sensur. Manglende gode praksiser medførte ekstraarbeid for ekstern sensor. Rutinene med sensorveiledning så ikke ut til å fungere optimalt – for eksempel kunne det være avvik mellom hva som hadde blitt kommunisert til studentene om vurderingskriterier i faget i undervisningssituasjoner, og hva som faktisk måtte utgjøre de gjeldende kriteriene ut fra emnebeskrivelse og sensorveiledning.

Saken ble diskutert grundig slik at ulike synspunkter kom fram. Basert på innspill fra ekstern sensor, programsensor, samt fagmiljøets egne vurderinger utkrystalliserte det seg en felles oppfatning om at det var behov for en tettere oppfølging av nyansatte. Denne oppfatningen har styrket seg gjennom diskusjoner i etterkant av junimøtet. En form for veiledning (muntlig og/eller skriftlig) som forbereder medarbeidere til sentrale oppgaver, kan være spesielt nyttig for nyansatte stipendiater, men også postdoktorer. Disse blir ofte raskt engasjert i undervisnings- og eksamensarbeid, uten at de får nærmere kjennskap til alle gjeldende praksiser, samt regelverk ved UiB. I tillegg til oppgaver som en har innen undervisning og vurdering, kan det være aktuelt å gi nyansatte råd om veiledning av studenter (for eksempel i forbindelse med skriftlige semesteroppgaver der det kan være utfordrende å finne en god balanse mellom det å gi studenter individuell frihet, men samtidig følge dem opp på en skikkelig måte). Et annet viktig felt er emneevaluering der det er forventet at hver emneansvarlig utformer en rapport om hvordan emnet har fungert, og hvilke tilbakemeldinger studenter har gitt. Momentene i rapporten må presenteres på en slik måte at eventuelle behov for justeringer eller endringer kommer tydelig fram.

Meningene var delte når det gjaldt konkrete løsninger, dvs. om tilsvarende oppfølging av (ny)ansatte burde ordnes internt i miljøet eller om en burde arbeide for å finne løsninger på institutt- eller fakultetsnivå. På den ene siden kan det være bra med et enkelt tilgjengelig lavterskeltilbud, for eksempel i form av kollegaveiledning og faglige mentorordninger. På den andre siden kan det være krevende å oppnå ensartede praksiser dersom ansvaret ligger hos enkeltpersoner og varierer fra år til år. En samordnende person kan være fagkoordinator, i det minste fram til andre rutiner er etablert. På møtet 21. oktober kom vi fram til at dette er en sak som helst bør utgjøre et fokuspunkt i videre arbeid, der en ny programsensor engasjeres i fagmiljøets diskusjoner. En foreløpig løsning vil i alle fall være at fagmiljøet i størst mulig grad fortsetter å dele informasjon med hverandre via felles formidlingskanaler/plattformer. Materialer i tilknytning til undervisning, eksamensarbeid, emneevaluering o.a. har vært samlet og delt via en felles Dropbox-mappe. Der kan en finne modelltekster (for eksempel sensorveiledninger) som kan brukes som utgangspunkt i eget arbeid.

III Sensorveiledninger

Et punkt i tilknytning til eksamensarbeid og sensur gjaldt utforming av sensorveiledninger. Fagmiljøet har drøftet hvordan en kan forbedre sensorveiledninger slik at disse faktisk inneholder nyttige opplysninger. Dessuten er det blitt tatt opp hvilke rutiner som må følges, for å sikre at sensorveiledningene utarbeides i tilstrekkelig tid før eksamensavvikling. Her må

medarbeidere holde seg til avtalte interne frister. På møtet 17. juni ble fagmiljøet påmint om at sensorveiledning er et lovpålagt dokument, og at hensikten med dette ikke minst er å tydeliggjøre vurderingskriterier og sikre gjennomtenkt, konsistent og upartisk vurdering. Tilsvarende informasjon er viktig både for eksterne sensorer/klagesensorer og kandidater som tar eksamen. Når sensorveiledninger blir tilgjengeliggjort til kandidater etter ferdigstilt sensur, vil de kunne sette seg inn i vurderingsgrunnlaget på en annen måte enn tidligere. Dette vil også kunne bidra til deres videre læringsprosess. Derfor er det ikke minst viktig at informasjonen som står i sensorveiledninger er forståelig for studenter.

Det finnes egne retningslinjer for utforming av sensorveiledninger. Konkrete mal varierer fra studiested til studiested, og dessuten til en viss grad internt (f.eks. fra fakultet til fakultet). Alminnelige retningslinjer for sensorveiledninger ved UiB kan konsulteres her: <https://regler.app.uib.no/regler/Del-2-Forskning-utdanning-og-formidling/2.2-Utdanning/2.2.4.-Eksamen-og-sensur/Alminnelige-retningslinjer-for-sensorveiledning-ved-Universitetet-i-Bergen>. På møtet 17. juni så fagmiljøet i fellesskap på ett eksempel på sensorveiledning, i emnet NOFI110 *Norrøn skriftkultur*. Det ble dessuten kommentert hvilke momenter som vektlegges ved sensorveiledninger ved andre studiesteder (f.eks. HVL og NTNU).

I november 2019 samlet fagkoordinator Helen Leslie-Jacobsen inn sensorveiledningene i undervisningsemnene det aktuelle semestret. Jeg fikk tilsendt kopi av følgende sensorveiledninger: NOFI108 *Norrøne tekster etter håndskriftene*, NOFI109 *Norrøn diktning*, NOFI110 *Norrøn skriftkultur*, NOFI250 *Norrøn filologi bacheloroppgave: Norrøne teksthistorier*, og NOFI300 *Norrøn filologi bacheloroppgave: Norrøne teksthistorier* (sic! her skal emnetittelen sannsynligvis være: *Norrøn filologi spesialisert emne I: Norrøne teksthistorier*). Alle følger skjemaet for sensorveiledning for enkeltvurdering ved LLE. Skjemaene inneholder lenker til emnebeskrivelse, timeplan og litteraturliste, samt et felles vedlegg som gjengir Universitets- og høgskolerådets karakterbeskrivelser (med skalaen A-F). Oppgavetekst er tatt med der nødvendig (dvs. for vurderingsformer med oppgavetekst). Når det gjelder konkret informasjon om sensurering fra faglærer/emneansvarlig, varierer imidlertid graden av detaljnivå og informasjonens art fra dokument til dokument. Her bør fagmiljøet vurdere om dette kun er et logisk resultat av ulike emners varierende premisser og krav, eller om det er behov for en videre klargjøring rundt generelle prinsipper. Etter min mening vil det siste uansett være nyttig for alle. En god sensorveiledning bør i utgangspunktet ikke være for overfladisk, samtidig som det heller ikke skal være nødvendig å reduplisere informasjon som en kan finne fram til via lenkene til emneskrivelse, pensumliste, osv. Om noe gjentas eller presenteres separat, må dette være motivert nettopp ut fra at en dermed tydeliggjør de sentrale kravene og vurderingsgrunnlaget i emnet. Dette kommer ikke like godt fram i alle de innleverte sensorveiledningene. Her bør faglærere/emneansvarlige ikke minst stille seg spørsmål: Hvordan leses og forstås sensorveiledningen av en ekstern sensor og en student? Forstår en ut fra beskrivelsene som er tatt med, hva som faktisk er kunnskapskravene og *vurderingskriteriene* ved disse kunnskapskravene? Vil sensorveiledningene egentlig være nyttige i sensursammenhengen?

En overordnet utfordring gjelder nettopp tydeliggjøring av vurderingsgrunnlag – utover de generelle karakterbeskrivelsene i vedlegget. Noen sensorveiledninger er forholdsvis tydelige på hva som har vært vektlagt i undervisningen, og hva slags krav det stilles med tanke på vurdering – de inneholder altså mer konkret informasjon enn ren kopi av læringsutbyttebeskrivelsene. Andre derimot mangler i nåværende form en slik tydeliggjøring, og dermed fungerer sensorveiledningene egentlig ikke helt etter sin hensikt. Uansett bør alle med fordel være tydeligere på bruk av vurderingskriterier – dvs. hva er minstekrav i forbindelse med den gitte oppgaven/den aktuelle vurderingsformen, hva kjennetegner en gjennomsnittlig god besvarelse (f.eks. på nivå av karakteren 'C'), og hva som karakteriserer en besvarelse som positivt utmerker seg (jfr. Almennlige retningslinjer for sensorveiledninger ved UiB). Ved bruk av konkrete eksamensspørsmål/oppgaver kan en gjerne ta med skisse til løsningsforslag eller tydeliggjøre hvilke punkter som vil være avgjørende når en differensierer ulike besvarelser. Det er først når den type informasjon kommer med, at en student vil kunne forstå hvordan vurderingen i de ulike emnene faktisk skjer.

Tilsvarende overordnede kommentarer gjelder som nevnt alle emnene. I norrøn filologi vil det dessuten være spesielt aktuelt i forbindelse med emner som parallelt undervises på 200- og 300-nivå der en må forvente at sensorveiledningene er tydelige på nettopp den type nivå-differensieringer. Som et ledd i videre arbeid med sensorveiledninger kan det samtidig være aktuelt å ta en ny runde på om alle vurderingsformene som brukes per dags dato fungerer optimalt og hensiktsmessig.

IV Norrøn filologi som del av et tverrfaglig forsknings- og kunnskapsmiljø ved UiB

På møtet 21. oktober med Helen Leslie-Jacobsen og Jens Eike Schnall ble det drøftet hvilken posisjon og betydning norrøn filologi som fagområde har – blant annet som del av tverrfaglige samarbeidsarenaer. I den forbindelse ble dessuten nåværende ressursituasjon og status med stillinger kommentert. Per høst 2019 inngår tolv ansatte i fagmiljøet, dette omfatter fire postdoktorer og fem stipendiater. Det er tydelig at andelen midlertidige stillinger er høy, noe som kan utgjøre et bekymringsmoment når det gjelder videreføring og styrking av fagmiljøet. Midlertidighet ved vitenskapelige stillinger er et viktig moment som i større grad adresseres både nasjonalt og internasjonalt.

Med tanke på situasjonen i dag er det samtidig tydelig at fagmiljøet er en aktiv bidragsyter i ulike sammenhenger ved UiB, for eksempel i rammene av forskergruppe i middelalderfilologi (<https://www.uib.no/fg/mellomalderfilologi>) som nylig var suksessrik med sin søknad om forskningsmidler i tilknytning til HF's forskningssatsning 2019-2021. Norrøn filologi er representert i Middelalderklyngen, med Jens Eike Schnall som medlem i arbeidsgruppen (<https://www.uib.no/middelalderklynge/120805/samarbeidspartnerar-i-mellomalderklynge>). Viktige fokusområder for klyngesamarbeidet omfatter forskning, undervisning og formidling. Norrønmiljøet bidrar jevnt innen alle disse feltene. Når det gjelder videre satsninger i rammene av middelalderklyngen, kan en arbeide med tiltak som støtter opp framragende undervisning. Dette utgjør en tydelig prioritet ved høyere utdanningsinstitusjoner i Norge i

dag. Her kan både Middelalderklyngen i sin helhet og fagområdet norrøn filologi spesielt undersøke hvilke muligheter det finnes for tilsvarende satsninger.

Oppsummering av programsensorperioden 2016-2019, forslag til videre arbeid

I perioden 2016-2019 har norrønmiljøet arbeidet grundig og systematisk med innholdet og den faglige kvaliteten i bachelorprogrammet og masterprogrammet. I første ledd var revisjonen av studieprogrammene og emneporteføljen knyttet til den overordnede prosessen HF2018. Programsensorrapporten for 2016 gikk spesifikt inn på dette og vurderte de planlagte omleggingene av studieprogrammene, samt deres mulige konsekvenser. Med hensyn til fagområdet norrøn filologi var det et viktig poeng at UiB skulle sørge for å ivareta de mindre fagområdenes identitet og videre utvikling.

Arbeidet med studie- og emneplaner fortsatte i 2017, da disse måtte revideres på bakgrunn av endrede retningslinjer og nye maler, samt bestemte faglige vurderinger. Følgende momenter ble vedlagt: presisering av læringsutbyttebeskrivelser, variasjon i undervisnings- og vurderingsformer, forenklinger i eksamensordninger på masternivå, obligatoriske vs. anbefalte forkunnskaper og undervisningsspråk. Endringene baserte seg på jevne diskusjoner der leder for programstyret og programsensor deltok. Ved utgangen av 2017 viste det seg at programomleggingene i regi av HF2018 ikke kunne gjennomføres i 2018/2019 (jfr. vedtak i Utdanningsutvalget). Nå i 2019 kan en ut fra fakultetets behandling og evaluering av HF2018-prosessen (se styresak 27/19, 18.06.2019 <http://ekstern.filer.uib.no/hf/fakstyresaker/2019-06-18/S%2027.pdf>) notere at de eksisterende programmene ved fakultetet videreføres (med noen justeringer), og at «HF2018 videreføres som et emneporteføljeprojekt». Dokumentet sammenfatter tilbakemeldingene fra ulike institutter. Ved LLE har svarene kommet fra nordisk språk, nordisk litteratur og norsk som andrespråk (altså ikke fra norrøn filologi). Instituttet beskriver hvordan de har redusert emneporteføljen på 200- og 300-nivå. Det gis eksempler på fellesemner (bl.a. har master i nordisk språk og litteratur nå et fellesemne med masterprogrammet i norrøn filologi). Generelt er det imidlertid tydelig at HF2018-prosessen har vært opplevd som «dårlig gjennomtenkt», «vag» og «arbeidskrevende». Det konkrete resultatet er etter manges mening et redusert studietilbud og svekking av faglig bredde.

Relatert til fagområdet norrøn filologi er de umiddelbare konsekvensene – slik jeg kan vurdere det ut fra situasjonen i dag – ikke av så direkte negativ art, selv om prosessen med revisjon av programmene selvfølgelig var ressurskrevende og medførte en del usikkerhet mens den pågikk. For det norrøne fagmiljøet gav dette samtidig en mulighet til å vurdere helheten i deres studietilbud på nytt. De konkrete resultatene som ble oppnådd i form av reviderte studie- og emneplaner er i et slikt perspektiv nyttige.

Parallelt med studie- og emneplanarbeidet var fokuset spesielt i perioden 2017-2018 på evaluering av undervisningskvalitet. Dette skjedde i form av undervisningsbesøk, samtaler med studenter og diskusjoner med fagmiljøet. I tilknytning til dette ble dessuten programmenes generelle faglige nivå evaluert, med vekt på struktur, innhold og bredde. Disse

momentene er utførlig beskrevet i rapportene for 2017 og 2018. Den observerte undervisningen har gjennomgående vært på et solid faglig og pedagogisk nivå, mens programmene som helhet synliggjør bredden i fagområdet norrøn filologi. Samtidig har rapportene belyst momenter som kan være utfordrende i forbindelse med undervisning og veiledning innen fag der antallet deltagende studenter kan være begrenset. Det er i tillegg blitt foreslått hvordan en kan arbeide videre med å aktivere studenter og øke deres medvirkning. Rapporten for 2018 gjennomgår også momenter i tilknytning til omfang og nivå på undervisning, undervisningsmateriell, samt eksamensoppgaver – med forankring i emnet NOFI210/250 *Nordiske mellomaldertekstar* (våren 2018).

Av andre fokuspunkter i perioden 2016-2019 kan jeg nevne diskusjoner relatert til forskning, formidling (norrønt i skoleverket), internasjonalisering og samarbeid.

Basert på denne oppsummeringen vil følgende punkter kunne være viktige i det videre arbeidet:

- Ferdigstillelse av engelskspråklige emneplaner på nettet; løsninger for engelskspråklig presentasjon av bachelorprogrammet;
- Innføring av rutiner for oppfølging av (ny)ansatte med undervisnings- og vurderingsansvar; utrede mulighet for løsninger på institutt- og/eller fakultetsnivå, eventuelt i kombinasjon med mentorordninger internt i miljøet;
- Videre arbeid med evaluering av sensorveiledninger, eksamensoppgaver og eksamensbesvarelser (i perioden 2016-2019 var for eksempel eksamensbesvarelser ikke direkte i fokus);
- Drøfting av videre satsninger ved UiB der norrønmiljøet kan bidra, for eksempel i forbindelse med framragende undervisning;
- En gjennomgang og evaluering av fagområdets posisjon (inkl. stillingssituasjon), for å sikre videreføring av norrøn filologi som fagområde ved UiB.

Jeg takker for et givende samarbeid i løpet av de siste fire år og ønsker fagmiljøet lykke til med videre satsninger.

Med vennlig hilsen,

Kristel Zilmer